

1. ΘΕΟΔΩΡΑ ΜΟΣΤΑΚΗ, Διευθύντρια Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Φλώρινας «Βασιλικής Πιτόσκα» - Φιλόλογος

Όπως αναφέρει ο διακεκριμένος ιστορικός Μιχαήλ Σακελλαρίου, υποκείμενο ιστορικής δράσης και αντικείμενο ιστορικής γνώσης δεν είναι οι χώρες, ή οι πόλεις, αλλά οι ανθρώπινες ομάδες. Οι χώρες ή οι πόλεις είναι τα πλαίσια, μέσα στα οποία δρουν αυτές οι ομάδες, αλλά και κάτι περισσότερο: από τη μία μεριά, εκλύουν, μερικούς από τους παράγοντες που επηρεάζουν τη δράση των ομάδων· από την άλλη μεριά, υφίστανται τα αποτελέσματά της. Και όταν πρόκειται για έκθεση της ιστορίας ενός συνόλου ομάδων που έζησαν σύγχρονα ή διαδοχικά στην ίδια χώρα, ή στην ίδια πόλη, η μνεία της χώρας ή της πόλης στον τίτλο του έργου, είναι κομψότερη από την απαρίθμηση των ομάδων, που όμως εξακολουθούν να είναι το πραγματικό αντικείμενο μελέτης.

Μία από αυτές τις ομάδες είναι κι αυτή των Ελλήνων της Μακεδονίας οι οποίοι κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας υπήρξαν ένα από τα περισσότερο τρωτά τμήματα του έθνους, αλλά και από τα πιο δραστήρια και αποτελεσματικά στην αντίδραση κατά των συνεπειών της δουλείας. Οι απώλειες από αιχμαλωσία, εκτοπισμούς, σφαγές, εξισλαμισμούς υπήρξαν βαρύτατες. Αλλά μέσα από τους κόλπους των υπόλοιπων καταταλαιπωρημένων Ελλήνων αναδείχθηκαν οι πιο δραστήριοι παράγοντες της οικονομικής και πνευματικής αναγέννησης του έθνους.

Η επανάσταση στη Μακεδονία δεν είχε το επιθυμητό αποτέλεσμα λόγω έλλειψης οργάνωσης και συντονισμού. Οι στρατιωτικοί ηγέτες των Ελλήνων ήταν θερμοί πατριώτες αλλά όχι έμπειροι πολεμιστές κι επιπλέον δεν προσφέρθηκε ουσιαστική βοήθεια στην Επανάσταση από τη Νότια Ελλάδα, διότι υπήρχαν εκεί μεγαλύτερες ανάγκες. Ακόμη η Μακεδονία είναι κοντά στην Κων/πολη με αποτέλεσμα να συγκεντρώνονταν γρήγορα στρατεύματα για να καταπνίξουν οποιαδήποτε επαναστατική κίνηση. Οι Μακεδόνες πολέμησαν στη Νότιο Ελλάδα για την ελευθερία και συνέβαλαν στη δημιουργία του Ελληνικού Κράτους, συμμετείχαν στην πολιτική και πνευματική ζωή της ελεύθερης Ελλάδας και με το έργο τους βοήθησαν στη συγκρότηση του νέου Ελληνικού Κράτους.

Συγκεκριμένα, για τα γεγονότα και τη δράση των προσώπων της περιοχής της Φλώρινας που συνέβαλαν στην Επανάσταση θα αναφερθεί εν συντομία η

εκπαιδευτικός κ. Κυριάκου Λιάνα, η βιβλιογραφική ανασκόπηση της οποίας βασίστηκε αποκλειστικά στη μελέτη των βιβλίων του τοπικού ιστορικού αρχείου της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Φλώρινας. Τα σημαντικότερα στοιχεία αποτυπώνονται στο Μπάνερ της Βιβλιοθήκης μας. Επίσης οι βιβλιογραφικές πηγές στις οποίες βασίστηκε το περιεχόμενο του μπάνερ είναι εκτυπωμένες και μπορείτε να τις δείτε κατά τη διάρκεια της Έκθεσης.

Το λόγο τώρα έχει η κ. Κυριάκου.....

2. ΛΙΑΝΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ, Εκπαιδευτικός (Δασκάλα - Φιλολόγος)

Καλησπέρα σας,

Στην Ιστορία, όσο απομακρυνόμαστε από τον χρόνο τέλεσης των γεγονότων, τόσο πιο εύκολο είναι να διαγράφονται από τη μνήμη ως μη γενόμενα γεγονότα και συμπεριφορές. Υπάρχει, λοιπόν, η πεποίθηση πως οι κάτοικοι της Φλώρινας δε συμμετείχαν στα ιστορικά γεγονότα των επαναστατικών χρόνων που οδήγησαν στη δημιουργία ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Παρόλα αυτά, η αναψηλάφηση της ιστορίας της ευρύτερης περιοχής της Φλώρινας που επιχειρείται κυρίως μέσα από πηγές του 20ου αιώνα, πηγές που έχουν αξιοποιηθεί εδώ επιλεκτικά, αποδεικνύει ακριβώς το αντίθετο.

Ειδικότερα, η έρευνα αποκάλυψε την ύπαρξη εγγράφου που εκδόθηκε το 1824 και αποδεικνύει τη συμμετοχή της περιοχής μας στην Επανάσταση του 1821. Πρόκειται για μια διαταγή, που εξέδωσαν οι Οθωμανικές Αρχές προς τους “Δερβεναγάδες” Φλώρινας και Οστρόβου, οι οποίοι διατάσσονταν να προστατεύσουν τους Έλληνες, που έφυγαν στα βουνά επαναστατώντας και αφήνοντας τις εργασίες τους, και να φροντίσουν για την επιστροφή τους στα πρώτα ειρηνικά τους έργα. Παράλληλα, ήρθε στην επιφάνεια το όνομα πλήθους άγνωστων στο ευρύ κοινό πολεμιστών προερχόμενων από την φλωρινιώτικη ύπαιθρο, οι οποίοι ορμώμενοι από την ανάγκη αντίδρασης προς τον κατακτητή, ήδη από τον 17ο, αλλά κυρίως κατά τον 18ο και στις αρχές του 19ου αιώνα εξελίχθηκαν σε επιφανείς πολεμιστές.

Στα προ του 1800 χρόνια καταγράφεται συντονισμένη δράση των αρματολών στην περιοχή. Μεγάλα αρματολίκια ήταν αυτά του Πισοδερίου και του Νυμφαίου –

Νέβεσκας. Ξεχωρίζει η φυσιογνωμία του Πισοδερίτη Παναγιώτη Μειντάνη ή Τσολάκη, η δράση του οποίου εκτεινόταν από τη Δυτική Μακεδονία έως τη Δυτική Θεσσαλία και τα όρη του Βάλτου. Στο πρόσωπό του αναφέρεται και ο εκ Πισοδερίου καταγόμενος αγωνιστής της Επανάστασης του 1821 Νικόλαος Κασομούλης.

Παραμένοντας στους προεπαναστατικούς χρόνους ένα άλλο πρόσωπο που χρήζει ιδιαίτερης μνείας είναι αυτό του αγίου νεομάρτυρος Αγαθάγγελου του εν Μοναστηρίω, του οποίου τη μνήμη η εκκλησία τιμά την 17η Φεβρουαρίου. Ο άγιος Αγαθάγγελος, Έλληνας με καταγωγή από τη Φλώρινα της Μακεδονίας, ασκούσε το επάγγελμα του υποδηματοποιού στο Μοναστήρι. Διαμαρτυρόμενος για τους βίαιους εξισλαμισμούς που συνηθίζονταν από τους μουσουλμάνους κατά το τριήμερο Μπαϊράμι που γιορταζόταν μετά το Ραμαζάνι, αποφάσισε να μεταβεί στην Κωνσταντινούπολη από όπου και κατάφερε να αποσπάσει φερμάνι που απαγόρευε τις παραπάνω πρακτικές. Έξαλλοι οι Τούρκοι της περιοχής διαμονής του, μετά την επιστροφή του από την Πόλη, τον συνέλαβαν και, αφού τον βασάνισαν άγρια, τον αποκεφάλισαν στις 17 Φεβρουαρίου του 1727.

Σύμφωνα με τον Βακαλόπουλο, οι πλόκαμοι της Φιλικής Εταιρείας είχαν ξαπλωθεί σε όλη τη Μακεδονία. Διακλαδώσεις της, που καλλιέργησαν ιδεολογικά το έδαφος, υπήρξαν και στη Φλώρινα, ενώ προφορικές μαρτυρίες έχουν διασώσει ονόματα μελών της.

Με το ξέσπασμα της Επανάστασης Φλωρινιώτες πολεμιστές έδωσαν το παρόν σε διάφορες μάχες τόσο στο Μακεδονικό χώρο όσο και στη Νότιο Ελλάδα. Ένας από τους σημαντικότερους αγωνιστές του 1821 και ιστορικός της Επανάστασης, υπήρξε ο Νικόλαος Κασομούλης. Σύμφωνα με δική του μαρτυρία, όπως την καταγράφει στη διαθήκη του, η προγονική του πατρίδα ήταν το Πισοδέρι του Νομού Φλώρινας. Η παράδοση αναφέρει, επίσης, ονόματα Πισοδερίτικων οικογενειών, μέλη των οποίων έλαβαν μέρος στον Αγώνα.

Καταγωγή από την περιοχή μας είχε και ο Αγγελίνας, ο οποίος ξεκινώντας από τη Νάουσα, προωθήθηκε αρχικά στη Νότια Ελλάδα και κατόπιν στην Κρήτη, όπου μετείχε στα πεδία μαχών. Στο σημείο αυτό σας παραπέμπω στο μπάνερ για να διαβάσετε τα υπόλοιπα ονόματα των Φλωρινιωτών που πήραν μέρος σε πολεμικές επιχειρήσεις.

Ο Λούστας στο βιβλίο του «Η ιστορία του Νυμφαίου – Νέβεσκας - Φλώρινης»:59 κάνει εκτενή αναφορά στη Νεβεσκιώτικη οικογένεια Ζιούρκα, μέλη της οποίας μετέβησαν στη Νότια Ελλάδα για να πολεμήσουν στο πλευρό των υπόλοιπων επαναστατημένων Ελλήνων. Πιο συγκεκριμένα, παρατίθεται απόσπασμα επιστολής της 30/09/1951 που έλαβε ο συγγραφέας από τον Βασ. Μεσολογγίτη, Δ/ντή της εφημερίδας «Ελληνικός Βορράς», και το οποίο βεβαιώνει πως μέλη της οικογένειάς του πολέμησαν στο Μεσολόγγι, ενώ όσοι σώθηκαν κατέφυγαν στη Θεσσαλονίκη. Εκεί ένας από αυτούς άλλαξε το όνομά του σε Μεσολογγίτης και ένας άλλος σε Γεωργίου. Πληροφορίες, επίσης, αναφέρουν πως άνδρες του γειτονικού χωριού Λεχόβου πολέμησαν στη Μολδοβλαχία υπό τον Γεωργάκη Ολύμπιο.

Καλό είναι, ακόμη, να γίνει αναφορά και στη συμμετοχή κατοίκων του Μοναστηρίου στην Επανάσταση, όπως ο Φωτομάρας.

Από επίσημα έγγραφα που δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα «Μακεδονία» της Θεσσαλονίκης και αναδημοσιεύτηκαν το 1959 από το φλωρινιώτικο περιοδικό Αριστοτέλης, γίνεται φανερό πως οι πολεμιστές αυτοί μετά την αποτυχία της Επανάστασης στη Μακεδονία κατάφεραν να διαφύγουν προς τη Νότια Ελλάδα. Αργότερα εγκαταστάθηκαν στη «Νέα Πέλλα», ένα συνοικισμό προσφύγων στην Αταλάντη της Στερεάς Ελλάδας.

Κλείνοντας την ομιλία, κρίνεται απαραίτητο να τονιστεί πως οι κάτοικοι της περιοχής της Φλώρινας εξακολούθησαν και μετά την καταστολή των επαναστατικών κινήσεων στο Μακεδονικό χώρο να υποφέρουν από ληστρικές ομάδες, που δε δίσταζαν να επιτεθούν εναντίον τους. Αυτές οι πιέσεις όχι μόνο δεν επέτρεψαν την οργάνωση σημαντικού επαναστατικού κινήματος εναντίον του τουρκικού ζυγού, αλλά οδήγησαν τους κατοίκους της σε αναγκαστικές μετακινήσεις προς τα βουνά προκειμένου να γλιτώσουν τις ζωές τους.

Σας ευχαριστώ πολύ!